

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українські історико-гуманітарні студії

вид дисципліни, шифр за ОП	<i>обов'язкова</i>
семестр	<i>1-й</i>
кількість кредитів ЄКТС	<i>3</i>
форма підсумкового семестрового контролю	<i>залік</i>
мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
кафедра	<i>історії і культурології</i>
для здобувачів вищої освіти:	
рівень вищої освіти	<i>перший (бакалаврський)</i>
спеціальність	<i>для усіх спеціальностей</i>
освітня програма	<i>для усіх освітніх програм</i>
форма навчання	<i>денна</i>

2022 – 2023 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Розробник:

Микола ЯЦЮК, к.і.н., доцент,

завідувач кафедри історії і культурології

підпис

Робочу програму схвалено на засіданні **кафедри історії і культурології**

Протокол від 30 серпня 2022 року № 1

Заступник директора ННІ ЕМ

Ірина ПИСАРЕВА, кандидат економічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні **НМР Університету**

Протокол від 1 вересня 2022 року № 12

1. Мета дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розширити розуміння студентами наріжних процесів формування гуманітарного простору України в історико-культурній ретроспективі, яке є складовою частиною загальнолюдського історико-культурного, освітнього і наукового надбання. Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування гуманітарного простору України в історико-культурній ретроспективі.

2. Міждисциплінарні зв'язки

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються на базові знання загальної середньої освіти з історії України, історії української культури, всесвітньої історії і культури, а також вітчизняної і світової суспільствознавчої думки.

3. Результати навчання

Спеціальність, програмний результат навчання	Методи навчання	Форми оцінювання	Результати навчання за дисципліною
263 ПРН01. Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку. ПРН02. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності. ПРН05. Розробляти тексти та документи з питань професійної діяльності, спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову іншомовну літературу, використовуючи її у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички щодо організації культурного діалогу на	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.

рівні, необхідному для професійної діяльності.			
<p style="text-align: center;">141</p> <p>ПРН14. Розуміти принципи європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень.</p> <p>ПРН15. Розуміти та демонструвати добру професійну, соціальну та емоційну поведінку, дотримуватись здорового способу життя.</p>	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
<p style="text-align: center;">275</p> <p>ПРН1. Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ.</p> <p>ПРН3. Давати відповіді, пояснювати,</p>	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування

<p>розуміти пояснення, дискутувати, звітувати державною мовою на достатньому для професійної діяльності рівні.</p>			<p>гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.</p>
<p>151 ПРН14 Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.</p>	<p>Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)</p>	<p>Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE</p>	<p>1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.</p>

<p style="text-align: center;">126</p> <p>ПРН10. Розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки та існуючих державних і закордонних стандартів під час формування технічних завдань та рішень.</p>	<p>Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)</p>	<p>Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
<p style="text-align: center;">122</p> <p>ПРН1. Застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук.</p>	<p>Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)</p>	<p>Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та

			критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
053 ПРН Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
241, 242 ПРН Діяти у відповідності з принципами	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору

<p>соціальної відповідальності та громадянської свідомості.</p>	<p>заняття)</p>	<p>роботи), тестові завдання MOODLE</p>	<p>України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.</p>
<p>035 ПРН4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства. ПРН5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.</p>	<p>Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)</p>	<p>Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE</p>	<p>1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування</p>

			гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
022 ПРН13. Знати надбання національної та всесвітньої культурномистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну. ПРН14. Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
023 ПРН16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в

<p>сучасного візуального мистецтва.</p> <p>ПРН17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.</p>			<p>Україні.</p> <p>3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України.</p> <p>4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України.</p> <p>5. Використовувати методи соціальних досліджень.</p> <p>6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.</p>
<p>206</p> <p>ПРН 1. Аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції, національної гідності та патріотизму.</p> <p>ПРН 3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.</p>	<p>Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)</p>	<p>Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE</p>	<p>1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України.</p> <p>2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні.</p> <p>3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України.</p> <p>4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України.</p> <p>5. Використовувати методи соціальних досліджень.</p> <p>6. Узагальнювати наукову</p>

			інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
193 РН1. Вільно спілкуватися в усній та письмовій формах державною та іноземною мовами з питань професійної діяльності.	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
185 РН1. Знати і розуміти поняття, закономірності та особливості розвитку громадянського суспільства, прав і свобод людини і громадянина в Україні, а також етичні та правові засади професійної діяльності. РН4. Вільно	Словесні (лекції з мультимедійними презентаціями), практичні (практичні заняття)	Усне опитування, письмовий контроль (контрольні роботи), тестові завдання MOODLE	1. Аналізувати соціально-історичні та культурно-історичні передумови формування гуманітарного простору України. 2. Визначати періоди, закономірності формування та розвитку етнополітичних та етнокультурних процесів в Україні. 3. Аналізувати сучасні документи та історичні матеріали, що відтворюють закономірності формування

спілкуватися державною та іноземною мовами з професійних питань усно і письмово, мати навички роботи з іноземними технічними виданнями.			гуманітарного простору України. 4. Використовувати ознаки соціально-історичних епох та критерії причинно-наслідкових зв'язків історичних, соціальних, культурно-історичних процесів під час аналізу передумов формування гуманітарного простору України. 5. Використовувати методи соціальних досліджень. 6. Узагальнювати наукову інформацію історичного, культурологічного, суспільствознавчого і гуманітарного характеру.
---	--	--	---

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Українські історико-гуманітарні студії

Змістовий модуль 1. Суспільно-історичні особливості формування гуманітарного простору в Україні

Історичні джерела, їх різновиди. Формування історичних джерел в процесі становлення українського гуманітарного простору. Іноземні джерела історії і культури України. Сучасні методи дослідження історичних джерел. Допоміжні історичні дисципліни як засіб вивчення історичних джерел. Предмет історичної дисципліни – джерелознавство. Історія та історіографія в еволюції, їх місце і роль в гуманізації діяльності людини, громадянина. Українська історіографія: її поява і розвиток. Історіографія доби Київської держави. Історіографічні розвідки литовсько-польського періоду. Козацько-старшинська історіографія. «Автономістська» концепція XVII–XVIII ст. Народницька історіографія XIX ст. Українська історіографія в Австро-Угорській та Російській імперій початку XX ст. Українська радянська історіографія, її особливості. Завдання української історіографії доби незалежності. Іноземна історіографія історії і культури України. Антиукраїнські історичні міфи.

Поняття «етнографія» та етапи становлення етнографічних досліджень в Україні. Поняття терміну «етнографічне районування». Формування і розвиток історико-етнографічних регіонів України: Полісся, Волинь, Західна Україна, Поділля, Середня Наддніпрянина, Південь України, Слобожанщина. Сутність етнографічної одноцілісності українських земель.

Історичні особливості зародження соціальних систем в українських землях, наявність у них ознак міжнародного впливу, поєднання історичного і сучасного. Соціальна боротьба у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Соціальна стратифікація в Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Боротьба в українських землях з соціальним та національним гнобленням у часи входження до Литовсько-Польської держави. Визначальні тенденції суспільно-політичного життя українців доби Литовсько-Польської держави козацтво. Феномен українського козацтва. Боротьба з соціальним та національним гнобленням в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Гетьманщина. Соціальні процеси на Правобережжі. Гайдамаччина та опришки. Знищення російським самодержавством української державності наприкінці XVIII ст. Колоніальне гноблення українців в Австро-Угорській й

Російській імперіях. Соціальна та національна боротьба в Україні у XIX – на початку XX ст. Українське національне відродження XIX ст. Соціальна та національна боротьба у часи національно-демократичної революції (1917–1920 рр.) та у роки входження України до СРСР (1920–1991 рр.).

Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України. Еволюція, закономірність, ефективність розвитку (за періодами) державності України: Київська держава (Київська Русь), Галицько-Волинська держава, козацько-гетьманська держава (середина XVII – кінець XVIII ст.), Українська Центральна Рада, Українська Держава гетьмана П. Скоропадського, Українська Народна Республіка доби Директорії, ЗУНР, Україна (від 1991 року). Основні закономірності, суть і наслідки етапів та процесів українського державотворення.

Змістовий модуль 2. Історико-культурні візії гуманітарної складової українського минулого

«Історія – культура»: сутність взаємозв'язку. Матеріальна культура. Духовна культура. Функції культури. Культурологічна думка в Україні. Методи досліджень національних культур народів, які населяли українські землі. Найдавніші археологічні культури на теренах України. Виникнення первісного мистецтва. Язичництво як світоглядна та культурна система. Анімізм, тотемізм, шаманство. Магія та чарівні казки. Виникнення землеробства та скотарства на території України. Землеробські звичаї та народний календар. Трипільська цивілізація. Індоевропейці та індоевропейська проблема. Українські землі в контексті індоевропейського питання. Культури бронзової доби. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Готи. Античні міста на Півдні України. Стародавні слов'яни.

Особливості світорозуміння людини часів Київської Русі. Духовний синкретизм. Писемність. Освіта. Розвиток літератури. Наука. Музика. Містобудування і архітектура. Образотворче мистецтво. Книжкова мініатюра.

Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури. Козаччина як культурне явище. Освіта і наука в українській духовності: а) освітній рух в Україні у XVI – XVII ст.; б) світопростір українських братських шкіл; в) Києво-Могилянська академія як духовний, навчальний та науково-культурний центр східного та південного слов'янства; г) становлення університетської освіти в Україні у XVIII-XIX ст. Розвиток книгодрукування в Україні. Джерела й основні риси українського бароко. Формування українського театрального мистецтва. Кобзарство як специфічний український культурний феномен. Розвиток музичного мистецтва (Д. Бортнянський, М. Березовський, А. Ведель). Меценати і культурні діячі (К. Острозький, Г. Гулевичівна, П. Могила, І. Мазепа).

Загальні тенденції розвитку культури в українських землях імперської доби. Освіта і наука в духовному житті України XIX ст. Українське національно-культурне відродження. Репресії царизму проти української культури. Продовження традицій українського меценатства. Розвиток мистецтва в Україні у XIX – на початку XX ст. Періодизація та загальні риси культурного процесу в Україні у XX ст. Розвиток освіти і науки України у Новітню добу. Література України XX ст. Образотворче мистецтво, кіно та театр у XX ст. Головні тенденції розвитку культури України на сучасному етапі.

5. Структура навчальної дисципліни і розподіл часу

Змістові модулі	Кількість годин				
	усього	Лек.	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ 1	90	14	30	-	46
Змістовий модуль 1	45	7	15	-	23

Змістовий модуль 2	45	7	15	-	23
--------------------	----	---	----	---	----

6. Теми лекцій

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
1	2	3
Змістовий модуль 1		
Тема 1.1 Джерела та історіографія історичних наук в Україні	Історичні джерела, їх різновиди. Формування історичних джерел в процесі становлення українського гуманітарного простору. Іноземні джерела історії і культури України. Сучасні методи дослідження історичних джерел. Допоміжні історичні дисципліни як засіб вивчення історичних джерел. Предмет історичної дисципліни – джерелознавство. Історія та історіографія в еволюції, їх місце і роль в гуманізації діяльності людини, громадянина. Українська історіографія: її поява і розвиток. Історіографія доби Київської держави. Історіографічні розвідки литовсько-польського періоду. Козацько-старшинська історіографія. «Автономістська» концепція XVII–XVIII т.. Народницька історіографія XIX т.. Українська історіографія в Австро-Угорській та Російській імперій початку XX т.. Українська радянська історіографія, її особливості. Завдання української історіографії доби незалежності. Іноземна історіографія історії і культури України. Антиукраїнські історичні міфи.	1
Тема 1.2 Етнографічні студіїв контексті формування гуманітарного простору в Україні	Поняття «етнографія» та етапи становлення етнографічних досліджень в Україні. Поняття терміну «етнографічне районування». Формування і розвиток історико-етнографічних регіонів України: Полісся, Волинь, Західна Україна, Поділля, Середня Наддніпрянщина, Південь України, Слобожанщина. Сутність етнографічної цілісності українських земель.	2
Тема 1.3 Формування передумов та характерні прояви соціальної і національної боротьби в українських землях	Історичні особливості зародження соціальних систем в українських землях, наявність у них ознак міжнародного впливу, поєднання історичного і сучасного. Соціальна боротьба у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Соціальна стратифікація в Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Боротьба в українських	2

	<p>землях з соціальним та національним гнобленням у часи входження до Литовсько-Польської держави. Визначальні тенденції суспільно-політичного життя українців доби Литовсько-Польської держави козацтво. Феномен українського козацтва. Боротьба з соціальним та національним гнобленням в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Гетьманщина. Соціальні процеси на Правобережжі. Гайдамаччина та опришки. Знищення російським самодержавством української державності наприкінці XVIII ст. Колоніальне гноблення українців в Автор-Угорській й Російській імперіях. Соціальна та національна боротьба в Україні у XIX – на початку XX ст. Українське національне відродження XIX ст. Соціальна та національна боротьба у часи національно-демократичної революції (1917–1920 рр.) та у роки входження України до СРСР (1920–1991 рр.).</p>	
<p>Тема 1.4 Формування української державності: етапи та особливості</p>	<p>Історичні особливості пошуку оптимальних моделей будівництва незалежної України. Еволюція, закономірність, ефективність розвитку (за періодами) державності України: Київська держава (Київська Русь), Галицько-Волинська держава, козацько-гетьманська держава (середина XVII – кінець XVIII ст.), Українська Центральна Рада, Українська Держава гетьмана П. Скоропадського, Українська Народна Республіка доби Директорії, ЗУНР, Україна (від 1991 року). Основні закономірності, суть і наслідки етапів та процесів українського державотворення.</p>	2
<p>Змістовий модуль 2</p>		
<p>Тема 2.1 Витоки культурно-цивілізаційної складової гуманітарного простору в Україні</p>	<p>«Історія – культура»: сутність взаємозв'язку. Матеріальна культура. Духовна культура. Функції культури. Культурологічна думка в Україні. Методи досліджень національних культур народів, які населяли українські землі. Найдавніші археологічні культури на теренах України. Виникнення первісного мистецтва. Язичництво як світоглядна та культурна система. Анімізм, тотемізм, шаманство. Магія та чарівні казки. Виникнення землеробства та скотарства на території України. Землеробські звичаї та народний календар. Трипільська цивілізація. Індоевропейці та індоевропейська проблема. Українські землі в контексті</p>	1

	індоєвропейського питання. Культури бронзової доби. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Готи. Античні міста на Півдні України. Стародавні слов'яни.	
Тема 2.2 Культура княжої доби X–XIII ст.	Особливості світорозуміння людини часів Київської Русі. Духовний синкретизм. Писемність. Освіта. Розвиток літератури. Наука. Музика. Містобудування і архітектура. Образотворче мистецтво. Книжкова мініатюра.	2
Тема 2.3 Історико-культурний поступ героїчної доби (XIV – XVIII ст.)	Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури. Козаччина як культурне явище. Освіта і наука в українській духовності: а) освітній рух в Україні у XVI – XVII ст.; б) світопростір українських братських шкіл; в) Києво-Могилянська академія як духовний, навчальний та науково-культурний центр східного та південного слов'янства; г) становлення університетської освіти в Україні у XVIII–XIX ст. Розвиток книгодрукування в Україні. Джерела й основні риси українського бароко. Формування українського театрального мистецтва. Кобзарство як специфічний український культурний феномен. Розвиток музичного мистецтва (Д. Бортнянський, М. Березовський, А. Ведель). Меценати і культурні діячі (К. Острозький, Г. Гулевичівна, П. Могила, І. Мазепа).	2
Тема 2.4 Український вимір історико-культурної складової формування гуманітарного простору в XIX–XX ст.	Загальні тенденції розвитку культури в українських землях імперської доби. Освіта і наука в духовному житті України XIX ст. Українське національно-культурне відродження. Репресії царизму проти української культури. Продовження традицій українського меценатства. Розвиток мистецтва в Україні у XIX – на початку XX ст. Періодизація та загальні риси культурного процесу в Україні у XX ст. Розвиток освіти і науки України у Новітню добу. Література України XX ст. Образотворче мистецтво, кіно та театр у XX ст. Головні тенденції розвитку культури України на сучасному етапі.	2

7. Теми практичних занять

Тема	Зміст (план)	Кількість ауд. годин
1	2	3
Змістовий модуль 1		
Тема 1.1 Джерела та історіографія історичних наук в Україні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Усні та письмові історичні джерела. 2. Речові історичні джерела. 3. Інші типи історичних джерел. 4. Вітчизняна історіографія. 5. Іноземні історики України. 	4
Тема 1.2 Етнографічні студії в контексті формування гуманітарного простору в Україні	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження та розвиток етнографічних знань і досліджень в Україні. 2. Етнографічне районування в Україні: історична обумовленість та сучасна характеристика. 3. Основні історико-етнографічні регіони України. 	3
Тема 1.3 Формування передумов та характерні прояви соціальної і національної боротьби в українських землях	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна боротьба в Київській Русі і Галицько-Волинській державі. 2. Причини і прояви соціальної й національної форм боротьби в українських землях Литовсько-Польської доби. 3. Боротьба з соціальним і національним гнобленням в українських землях у другій половині XVII–XVIII ст. 4. Соціальна і національна боротьба в Україні у XIX – на початку XX ст. 5. Соціальна і національна боротьба в Україні у часи Української революції 1917–1920 рр. і в радянську добу. 	4
Тема 1.4 Формування української державності: етапи та особливості	<ol style="list-style-type: none"> 1. Київська держава (Київська Русь). 2. Галицько-Волинська держава. 3. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII – кін. XVIII ст.). 4. Українська Центральна Рада. 5. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. 6. Українська Народна Республіка доби Директорії. 	4

	7. ЗУНР. 8. Україна (від 1991 року).	
Змістовий модуль 2		
Тема 2.1 Витоки культурно-цивілізаційної складової гуманітарного простору в Україні	1. Найдавніші археологічні культури на теренах України. 2. Виникнення первісного мистецтва. 3. Язичництво як світоглядна та культурна система. Анімїзм, тотемїзм, шаманство. Магія та чарівні казки. 4. Виникнення землеробства та скотарства на території України. Землеробські звичаї та народний календар. 5. Трипільська цивілізація. 6. Українській сегмент індоєвропейської проблематики. 7. Культура бронзової доби в українських землях. 8. Антична культурно-цивілізаційна присутність в українських землях. 9. Духовність і культура стародавніх слов'ян.	4
Тема 2.2 Культура княжої доби X–XIII ст.	1. Особливості світорозуміння людини часів Київської Русі. 2. Писемність і освітній простір княжої доби. Розвиток літератури княжої доби. Наукові знання. Музика. 4. Містобудування і архітектура в Київській Русі і Галицько-Волинському князівстві. 5. Образотворче мистецтво княжої доби. Книжкова мініатюра.	3
Тема 2.3 Історико-культурний поступ героїчної доби (XIV – XVIII ст.)	1. Суспільно-політичні та історичні обставини розвитку української культури XVI–XVIII ст. 2. Козаччина як культурне явище. 3. Освіта і наука в українській духовності. Розвиток книгодрукування в Україні. 4. Джерела й основні риси українського бароко. Формування українського театрального мистецтва. 5. Кобзарство як специфічний український культурний феномен. 6. Розвиток музичного мистецтва (Д. Бортнянський, М. Березовський, А. Ведель).	4
Тема 2.4 Український вимір історико-культурної складової формування гуманітарного простору в XIX–XX ст.	1. Загальні тенденції розвитку української культури. 2. Освіта і наука в духовному житті України XIX ст. 3. Українське національно-культурне відродження XIX ст. 4. Репресії царизму проти української культури. 5. Продовження традицій українського	4

	меценатства. 6 Розвиток української літератури та мистецтва у ХІХ – на початку ХХ століть. 7. Періодизація та загальні риси розвитку культури України у ХХ ст. 8. Розвиток освіти і науки України у Новітню добу. Література України ХХ ст. 9. Образотворче мистецтво, театр та кіно в Україні ХХ ст. 10. Головні тенденції розвитку культури України на сучасному етапі.	
--	--	--

8. Індивідуальне завдання (ІЗ)

Не передбачено

9. Методи контролю та порядок оцінювання результатів навчання

Система поточного контролю базується на застосуванні таких форм контролю як усне опитування, письмове опитування, прослуховування доповідей із самостійно вивчених тем.

Усне опитування. За результатами підготовки до практичного заняття відбувається практична перевірка знань, навичок, вміння аналізувати і узагальнювати набуті знання. Прослуховування доповідей із самостійно вивчених тем.

Тестування. Письмове опитування у вигляді тестів з кожної теми (MOODLE).

Проміжний контроль ЗМ. Проміжний контроль у вигляді контрольних тестів (MOODLE).

Підсумковий контроль у формі заліку.

Структура навчальної дисципліни і розподіл балів

Змістові модулі	Максимальна кількість балів			
	усього	практ.	лаб.	сам. роб.
МОДУЛЬ (1 семестр)	100			
Змістовий модуль 1	50	40		10
Змістовий модуль 2	50	40		10

Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
Змістовий модуль 1	50
Практичні заняття Теми 1 (усне опитування-3, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	9
Тест Теми 1	2
Практичні заняття Теми 2 (усне опитування-4, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	10
Тест Теми 2	3
Практичні заняття Теми 3 (усне опитування-3, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	9

Тест Теми 3	2
Практичні заняття Теми 4 (усне опитування-4, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	10
Тест Теми 4	3
Тест ЗМ 1	2
Змістовий модуль 2	50
Практичні заняття Теми 5 (усне опитування-3, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	9
Тест Теми 5	2
Практичні заняття Теми 6 (усне опитування-3, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	9
Тест Теми 6	3
Практичні заняття Теми 7 (усне опитування-4, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	10
Тест Теми 7	2
Практичні заняття Теми 8 (усне опитування-4, доповнення-3, підготовка інформаційних повідомлень-3)	10
Тест Теми 8	3
Тест ЗМ 2	2
ВСЬОГО ЗА МОДУЛЕМ	100

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, диф. заліку	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення.

Методичне забезпечення

1. Дистанційний курс «Українські історико-гуманітарні студії» URL: <https://dl.kname.edu.ua/enrol/index.php?id=291>

2. Українські історико-гуманітарні студії : навч. посібник / [за ред. М. В. Яцюка ; М. В. Яцюк, В. В. Жигло, М. С. Лисенко та ін.] ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 291 с. https://eprints.kname.edu.ua/58965/1/2021_%D0%9F%D0%95%D0%A7_28%D0%9D_%D0%A3%D0%86%D0%93%D0%A1-%D0%9D%D0%9F.pdf

3. Плани практичних занять з навчальної дисципліни «Українські історико-гуманітарні студії» (для студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання усіх

фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. М. В. Яцюк. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 22с. <https://eprints.kname.edu.ua/57276/1/2020%20383%D0%9C%20%D0%9F%D0%9F%D0%97%20%D0%A3%D0%86%D0%93%D0%A1.pdf>

4. Методичні вказівки до практичних занять з навчальної дисципліни «Українські історико-гуманітарні студії» (для студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання усіх фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. М. В. Яцюк. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 185 с. <https://eprints.kname.edu.ua/57278/1/2020%20384%D0%9C%20%D0%9C%D0%B2%D0%BA%D0%A3%D0%86%D0%93%D0%A1-2021.pdf>

5. Методичні рекомендації для організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Українські історико-гуманітарні студії» (для студентів денної, заочної і дистанційної форм навчання усіх фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. М. В. Яцюк. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 26 с. <https://eprints.kname.edu.ua/57272/1/2020%20382%D0%9C%20%D0%A1%D0%B0%D0%BC%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%A3%D0%86%D0%93%D0%A1-2021.pdf>

Рекомендована література та інформаційні ресурси

6. Бойко О. Історія України/ О. Бойко. – К.: «Академвидав», 2002. – 688 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001247>

7. Гнатюк О. Прощання з імперією. Українські дискусії про ідентичність/ О. Гнатюк. – К.: «Академвидав», 2005. – 240 с. <http://resource.history.org.ua/item/0009786>

8. Горелов М., Моця О. Цивілізаційна історія України/ М. Горелов, О. Моця. – К.: Критика, 2005. – 489 с. <https://ipiend.gov.ua/publication/horielov-m-ie-motsia-o-p-rafalskyj-o-o-tsyvilizatsijna-istoriia-ukrainy-narysy/>

9. Історія України. Курс лекцій / під ред. М.В. Яцюка. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 270 с. https://eprints.kname.edu.ua/7255/1/1%D1%96%D1%81%D1%82_%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98_%D0%9A%D0%A3%D0%A0%D0%A1_%D0%9B%D0%95%D0%9A%D0%A6%D0%86%D0%99_%D0%BF%D0%B5%D1%87._%D0%B2%D0%B0%D1%80.pdf

10. Історія України: Словник-довідник/ під ред. М.В. Яцюка. – Харків: ХНАМГ, 2010.

– 247 с. https://eprints.kname.edu.ua/18656/1/5_%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF_%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98_%D0%A1%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%9A__%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA_%D0%BD.pdf

11. Історія світової і української культури: Підручник/ За ред. В.А.Греченко – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464 с. <https://kmaesm.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/06/grechenko-v.-chornyj-i.-kushneruk-v.-rezhko-v.-2006-istoriya-svitovoyi-ta-ukrayinskoji-kultury.pdf>

12. Кордон М. В. Українська і зарубіжна культура: Курс лекцій. – К.: ЦУЛ, 2003. – 508 с. <http://kumlk.kpi.ua/sites/default/files/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D1%83%D0%B%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0.pdf>

13. Попович М. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 2001. – 728 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000837>

Обладнання, устаткування, програмні продукти

Не передбачено